

Instytut Pamięci Narodowej - Białystok

<https://bialystok.ipn.gov.pl/pl1/aktualnosci/197548,80-rocznica-akcji-Burza-konferencja-prasowa-zastepcy-prezesa-IPN-Bialystok-13-lu.html>
28.04.2024, 02:59

80. rocznica akcji „Burza” - konferencja prasowa zastępcy prezesa IPN - Białystok, 13 lutego 2024

W związku z 80. rocznicą akcji „Burza” we wtorek 13 lutego 2024 r. o godzinie 11.00 w siedzibie Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Białymstoku (ul. Warsztatowa 1a) odbędzie się konferencja prasowa dr. hab. Karola Polejowskiego, zastępcy prezesa Instytutu Pamięci Narodowej. Będzie to inauguracja obchodów 80. rocznicy przeprowadzenia akcji „Burza”, operacji o kryptonimie „Ostra Brama” oraz Powstania Warszawskiego. Transmisja konferencji na kanale IPNtv.

W konferencji wezmą również udział: dr Marek Jedynak, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku oraz dr Konrad Graczyk, zastępca dyrektora Biura Badań Historycznych IPN.

Plan wydarzeń:

11.00 Konferencja prasowa w siedzibie Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Białymstoku ([ul. Warsztatowa 1a](#)):

- wystąpienie dr. hab. Karola Polejowskiego, zastępcy prezesa IPN
- prezentacja kolekcji archiwalnej Zdzisława Gwozdka dotyczącej Armii Krajowej na Białostocczyźnie – dr Marek Jedynak, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku
- prezentacja dorobku IPN w zakresie badań nad dziejami Armii Krajowej – dr Konrad Graczyk, zastępca dyrektora Biura Badań Historycznych IPN

13.00 Złożenie kwiatów przed pomnikiem Okręgu Białostockiego Armii Krajowej z udziałem weteranów AK i przedstawicieli IPN ([ul. Jana Kilińskiego, 15-369 Białystok](#))

Podczas spotkania zaprezentowany zostanie plan działań Instytutu Pamięci Narodowej w związku z obchodami 80. rocznicy wydarzeń, jakie miały miejsce podczas II wojny światowej w 1944 roku: **akcji „Burza”, operacji „Ostra Brama” i Powstania Warszawskiego.**

Dorobek Instytutu Pamięci Narodowej w zakresie badań nad dziejami Armii Krajowej podsumuje dr Konrad Graczyk, zastępca dyrektora Biura Badań Historycznych IPN.

Spotkanie z mediami stwarza również okazję do zaprezentowania kolekcji Zdzisława Gwozdka dotyczącej Armii Krajowej na Białostocczyźnie. To zbiór wchodzący w skład zasobu archiwalnego Oddziału IPN w Białymstoku. O kolekcji udostępnionej badaczom opowie dr Marek Jedynak, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku.

Po wydarzeniu weterani AK oraz przedstawiciele IPN złożą kwiaty przed pomnikiem Okręgu Białostockiego Armii Krajowej (ul. Jana Kilińskiego).

Transmisja konferencji na kanale IPNtv

***

Akcja „Burza” to operacja polityczno-wojskowa Armii Krajowej wymierzona przeciwko Niemcom, trwająca od 4 stycznia 1944 r., kiedy Armia Czerwona przekroczyła przedwojenną granicę Polski, do stycznia 1945 r. Celem akcji „Burza” było również ujawnienie przedstawicieli legalnych władz polskich w roli gospodarza ziem polskich i zmanifestowanie suwerenności Rzeczypospolitej Polskiej na Kresach Wschodnich wobec wkraczających wojsk sowieckich. Decyzję o rozpoczęciu akcji „Burza” podjął dowódca Armii Krajowej gen. bryg. Tadeusz Komorowski „Bór” w listopadzie 1943 r.

Plany powstania powszechnego przeciwko Niemcom zostały opracowane w latach 1940–1942. Zakładano, że wystąpienie AK zostanie wsparte przez regularne oddziały Polskich Sił Zbrojnych z Zachodu. Plany musiały być zmienione w 1943 r., kiedy stało się oczywiste, że zamiast zachodnich sojuszników pierwsza na ziemie polskie dotrze Armia Czerwona. Przygotowano wówczas alternatywny plan działania: wzmoczoną akcją dywersyjną, swego rodzaju strefowe powstanie powszechne pod kryptonimem „Burza”.

Złożona i trudna sytuacja polityczna, wynikająca z zerwanych przez Sowietów stosunków dyplomatycznych po ujawnieniu zbrodni katyńskiej spowodowała, że wybrano rozwiązanie kompromisowe, które pozwalało zachować postawę lojalną wobec naszych sojuszników (Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych) oraz sojuszników naszych sojuszników (ZSRS). Nie rezygnowano z demonstracji suwerennych praw Rzeczypospolitej do całego terytorium państwa i jego pełnej niepodległości.

Terenowym dowódcą AK i przedstawicielom Delegatury Rządu na Kraj polecono ujawnianie się wobec wkraczającej Armii Czerwonej oraz przejmowanie władzy wojskowej i cywilnej na wyzwolonym terenie. Zdecydowano się zdobyć duże miasta, takie jak: Wilno, Lwów, Rzeszów oraz Lublin. Miały one zostać opanowane uderzeniem operujących w terenie oddziałów AK, wspartym powstańczymi działaniami garnizonów tych miast.

Jako pierwsze miasto miało zostać zdobyte Wilno. Operacji nadano kryptonim **„Ostra Brama”**. 7 lipca 1944 r. wieczorem 14800 żołnierzy AK miało przystąpić do akcji. Jednak ofensywa 3. Frontu Białoruskiego postępowała tak szybko, że dowództwo AK zdecydowało się przyspieszyć operację. „Ostra Brama” rozpoczęła się o świcie 7 lipca. Przyspieszenie uderzenia spowodowało, że zaledwie 30% przewidywanych sił dotarło na miejsce koncentracji i było w stanie wziąć udział w walkach o Wilno. Samodzielne zdobycie miasta przez jednostki AK okazało się niemożliwe. Po opanowaniu miasta czerwonoarmiści bardzo szybko pozrywali polskie flagi. Specjalne grupy NKWD aresztowały dowództwo i rozbrajały żołnierzy AK. Z raportu gen. Iwana Sierowa wynika, że rozbrojono wówczas ponad 6000 szeregowych oraz oficerów i wywieziono ich w głąb ZSRS.

W miarę przesuwania się frontu na zachód „Burzę” realizowały kolejne okręgi AK. Poszczególne Obwody występowały do walki w miarę zbliżania się Sowietów. Do zbrojnego wystąpienia przeciwko Niemcom miało dojść również w Warszawie. Wieczorem, 31 lipca 1944 r., gen. Tadeusz Komorowski „Bór” wydał rozkaz wybuchu powstania 1 sierpnia o godzinie 17.00., tzw. godzinie „W”.

Powstanie Warszawskie pod względem militarnym było największą operacją bojową Armii Krajowej i Polskiego Państwa Podziemnego, a zarazem największą operacją przeprowadzoną przez AK w czasie akcji „Burza”. Było to również największe tego rodzaju powstanie w całej okupowanej Europie. Po 63 dniach walki 2 października 1944 r. dowództwo AK podpisało „Układ o zaprzestaniu działań wojennych w Warszawie”. Bilans powstania był tragiczny. Zginęło od 16 tys. do 18 tys. jego uczestników, a około 25 tys. zostało wziętych do niewoli. Liczba cywilnych ofiar wyniosła od 150 tys. do 180 tys. osób. Po kapitulacji Warszawa została doszczętnie zniszczona przez Niemców. Ofensywa sowiecka na kierunku warszawskim została zatrzymana z przyczyn politycznych.

26 października 1944 ostatni dowódca AK gen. Leopold Okulicki „Niedźwiadek” zdecydował o wstrzymaniu akcji „Burza”. Jej cel polityczny – utrzymanie niepodległości – nie został osiągnięty, wobec totalnej przewagi Sowietów i zgody Zachodu na podporządkowanie Polski Stalinowi. Akcja „Burza” wzmogła terror NKWD w stosunku do Polaków. Uczestnicy „Burzy” w heroiczny sposób dali wyraz woli walki o wolną i niepodległą Ojczyznę.

Fragmenty: [„Burza” – Armia Krajowa w 1944](#), [„Powstańcy Warszawscy”](#).

***

- [80. rocznica akcji „Burza” oraz 82. rocznica przemianowania Związku Walki Zbrojnej na Armię Krajową – materiały do pobrania](#)
- [80. rocznica akcji „Burza” – inicjatywy Instytutu Pamięci Narodowej](#)

80. rocznica akcji „Burza” – konferencja prasowa zastępcy prezesa IPN – Białystok, 13 lutego 2024